

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 22.1.2014
COM(2014) 21 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Τιμές και κόστος ενέργειας στην Ευρώπη

{SWD(2014) 19 final}

{SWD(2014) 20 final}

Εισαγωγή

Οι αυξήσεις των τιμών της ενέργειας αποτελούν μείζον πολιτικό πρόβλημα. Συνεπάγονται πρόσθετο κόστος για τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία που αντιμετωπίζουν μεγάλες πιέσεις¹ και επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανταποκρινόμενη σε αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, πραγματοποίησε ενδελεχή ανάλυση των τιμών και του κόστους της ενέργειας στην Ευρώπη, για να βοηθήσει τους υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής να κατανοήσουν το ιστορικό πλαίσιο, τις επιπτώσεις της πρόσφατης ανόδου των τιμών για τους καταναλωτές, καθώς και τις πολιτικές συνέπειες.

Η έκθεση παρέχει εκτενή και αναλυτικά δεδομένα, τα οποία προέρχονται από ευρύ φάσμα πηγών. Αξιολογεί τις τάσεις των τιμών της ενέργειας και του ενεργειακού κόστους και διερευνά τις πιθανές αιτίες. Επίσης, συνάγει συμπεράσματα για την αιτιολόγηση των αποφάσεων σχετικά με τα μέτρα που απαιτούνται για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού.² Η έκθεση αυτή επισυνάπτεται στην παρούσα ανακοίνωση³.

Η έκθεση εστιάζει στις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Στις παγκόσμιες αγορές πετρελαίου και άνθρακα, οι καταναλωτές ενέργειας ανά τον κόσμο καταβάλλουν σε γενικές γραμμές τις ίδιες τιμές. Έτσι, οι διαφοροποιήσεις των τιμών, οι οποίες μπορούν να αυξήσουν το κόστος για τους καταναλωτές και να δημιουργήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα, δεν δημιουργούν ιδιαίτερο πρόβλημα. Γι' αυτόν τον λόγο, τα δύο αυτά καύσιμα και ο κλάδος των μεταφορών δεν αναλύονται εκτενώς στην έκθεση.

Οι τιμές των βασικών ενεργειακών προϊόντων, ιδίως των ορυκτών καυσίμων, έχουν σημειώσει αύξηση κατά τα τελευταία χρόνια. Η άνοδος των τιμών και του κόστους της ενέργειας δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Επί αιώνες, η Ευρώπη καταβάλλει διαρκώς προσπάθειες για την εξασφάλιση επαρκούς και οικονομικά προσιτής ενέργειας. Σήμερα η διαφορά έγκειται στο ότι ο κλάδος της ενέργειας στην Ευρώπη προσπαθεί να απεξαρτηθεί από τα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα και χρειάζεται μεγάλες επενδύσεις, παρά την οικονομική αβεβαιότητα των ημερών μας. Επιπλέον, το άνοιγμα της ψαλίδας των τιμών στον κλάδο της ενέργειας μεταξύ της ΕΕ και των κυρίων οικονομικών εταίρων αυξήθηκε για διάφορους λόγους, πολλοί από τους οποίους οφείλονται ελάχιστα στην Ευρώπη. Οι πρωτοβουλίες για την απαλλαγή της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τον άνθρακα οδήγησαν σε μεγάλη ανάπτυξη της αιολικής και της ηλιακής ενέργειας ειδικότερα, γεγονός που έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τα δίκτυα και το κόστος παραγωγής της ενέργειας. Επίσης, αναπτύσσεται ο εναλλακτικός εφοδιασμός φυσικού αερίου, όπως μέσω του σχιστολιθικού αερίου ή του αερίου από την Κασπία, γεγονός που απαιτεί περαιτέρω επενδύσεις. Ταυτόχρονα, οι κλάδοι του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρώπης στρέφονται από τα κρατικά μονοπώλια στις απελευθερωμένες αγορές, στις οποίες συμμετέχουν ανταγωνιστικές ιδιωτικές εταιρείες όπου το κόστος των νέων επενδύσεων στον κλάδο της ενέργειας επιβαρύνει τους χρήστες και όχι τους φορολογούμενους.

Υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι ερμηνείας και πρόβλεψης του τρόπου με τον οποίο οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν η μία την άλλη. Αναμένεται ότι η απελευθέρωση της αγοράς θα εντείνει τον ανταγωνισμό

¹ Ο όρος «βιομηχανία» και τα στοιχεία του κλάδου παραγωγής στην έκθεση καλύπτουν γενικά την εμπορική δραστηριότητα και δεν αφορούν μόνο τους κλάδους της μεταποίησης ή της βαριάς βιομηχανίας.

² EUCO 75/1/13 REV 1, 23 Μαΐου 2013

³ Η συγκέντρωση συνεκτικών και πλήρων δεδομένων για τον κλάδο της ενέργειας αποτελεί πρόκληση και περιορίζει τις προσπάθειες ανάλυσης για την εκτίμηση της κατάστασης που επικρατεί και του αντικτύπου της πολιτικής. Τα δεδομένα που παρουσιάζονται στην παρούσα ανακοίνωση και τη συνοδευτική έκθεση περιλαμβάνουν τα πιο σχετικά και πρόσφατα διαθέσιμα δεδομένα σε όλη την ΕΕ.

και, συνεπώς, θα καταστήσει πιο αποδοτική και φθηνότερη την ενέργεια. Η πολιτική για το περιβάλλον και το κλίμα και η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές έχουν ως στόχο τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του κλάδου της ενέργειας, ενώ αναγνωρίζεται ότι το κόστος θα αυξηθεί σε βραχυπρόθεσμα, ιδίως λόγω των επενδύσεων. Οι κυβερνήσεις αναμένουν ότι οι αλλαγές αυτές θα αποφέρουν βραχυπρόθεσμα οφέλη όσον αφορά τους καταναλωτές (θέσεις απασχόλησης και ποιότητα ζωής), καθώς επίσης και τους στόχους της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας. Ο ίδιος ο ενεργειακός βιομηχανικός κλάδος πρέπει να προσαρμοστεί στα πολύ διαφορετικά περιβαλλοντικά, εμπορικά, κανονιστικά και τεχνολογικά πρότυπα. Ωστόσο, αυτό που δεν είχε προβλεφθεί είναι η σημαντική και παρατεταμένη μείωση της οικονομικής εμπιστοσύνης.

Για να διασφαλιστεί ότι η Ευρώπη θα είναι σε θέση να διαχειριστεί όλες αυτές τις αλλαγές, συνεχίζοντας παράλληλα να διασφαλίζει την πρόσβαση των πολιτών της στη βιώσιμη και οικονομικά προσιτή ενέργεια και διατηρώντας τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα, απαιτείται η καταβολή προσπαθειών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης και η ανάληψη δράσης από τη βιομηχανία και από τους καταναλωτές.

Για να γίνει κατανοητό ποια μέτρα θα αποβούν περισσότερο αποτελεσματικά, στις ακόλουθες ενότητες παρέχονται στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη των τιμών και του κόστους της ενέργειας και τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις αλλαγές αυτές. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο αντίκτυπος στην ανταγωνιστικότητα της ΕΕ σε παγκόσμιο επίπεδο και οι μελλοντικές τάσεις των τιμών και του κόστους.

Συμπερασματικά, η Επιτροπή προτείνει ορισμένους τρόπους δράσης για να διασφαλιστεί ότι οι πολίτες και η βιομηχανία της Ευρώπης μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στην πρόκληση των τιμών της ενέργειας και ότι η ΕΕ είναι σε θέση να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της τόσο σήμερα, όσο και έως το 2030 και μετά.

Πώς διαμορφώνεται ο λογαριασμός κατανάλωσης ενέργειας;

Εν είδει εισαγωγής στην οικονομική ανάλυση που ακολουθεί, είναι σημαντικό να διευκρινιστεί η έννοια των τιμών και του κόστους της ενέργειας. Οι λογαριασμοί κατανάλωσης ενέργειας διαμορφώνονται εν μέρει από την ποσότητα της ενέργειας που καταναλώνουμε, επομένως το κόστος της ενέργειας μπορεί να μειωθεί όταν χρησιμοποιούνται προϊόντα με μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση ή όταν εφαρμόζονται άλλες πρακτικές εξοικονόμησης ενέργειας. Ωστόσο, το στοιχείο της *τιμής* των λογαριασμών κατανάλωσης ενέργειας θεωρείται συχνά πιο σημαντικό και δυσνόητο. Η τιμή που καταβάλλουν οι καταναλωτές για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο αντικατοπτρίζει διάφορα στοιχεία, που επηρεάζονται τόσο από τις δυνάμεις της αγοράς όσο και από την κυβερνητική πολιτική.

Η συνιστώσα της τιμής που αφορά την ενέργεια αποτελείται από δύο μέρη. Πρώτον, από τις τιμές χονδρικής πώλησης, που κατά κανόνα αντικατοπτρίζουν το κόστος με το οποίο επιβαρύνονται οι εταιρείες για την διανομή ενέργειας στο δίκτυο. Περιλαμβάνουν την αγορά καυσίμων ή την παραγωγή, τη μεταφορά και την επεξεργασία, καθώς επίσης και το κόστος κατασκευής, λειτουργίας και οριστικής θέσης εκτός λειτουργίας μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Δεύτερον, από την τιμή λιανικής πώλησης που καλύπτει το κόστος πώλησης της ενέργειας στους τελικούς καταναλωτές. Το κόστος του δικτύου αντικατοπτρίζει τις δαπάνες που αφορούν τη συντήρηση και την επέκταση των δικτύων μεταφοράς και διανομής, τη χρησιμοποίηση του συστήματος και τις απώλειες του δικτύου. Συχνά στο κόστος του δικτύου προστίθενται και άλλες δαπάνες, όπως πχ αυτές που αφορούν τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας και την τεχνολογική υποστήριξη. Τέλος, επιβάλλονται

φόροι και εισφορές, που ενδέχεται να εντάσσονται στο γενικό καθεστώς φορολογίας (ΦΠΑ, ειδικοί φόροι κατανάλωσης) ή ειδικές εισφορές για την υποστήριξη πολιτικών που αφορούν ειδικά την ενέργεια ή το κλίμα.

Οι συνιστώσες των τιμών καταναλωτή

Τιμή καταναλωτή για την ηλεκτρική ενέργεια/ το φυσικό αέριο

Ενέργεια

Δίκτυο

Φόροι,
εισφορές,
απαλλαγές
κ.λπ.

Χονδρική
πώληση

Λιανική πώληση

Μεταφορά

Διανομή

Γενικός
προϋπολογισμός

Ειδικές πολιτικές
(ενέργεια, κλίμα,
περιβάλλον
κ.λπ.)

1. Οι τιμές της ενέργειας στην Ευρώπη

Στις αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, παρά το γεγονός ότι διαμορφώνονται ως ένα βαθμό σε παγκόσμιο επίπεδο οι τιμές των καυσίμων και του εξοπλισμού (όπως είναι τα πλοία μεταφοράς υγροποιημένου φυσικού αερίου, οι αεροτουρμπίνες κ.λπ.), υπάρχουν στην καλύτερη περίπτωση και περιφερειακές τιμές και συχνότερα εθνικές ή υποεθνικές τιμές, που επηρεάζουν το κόστος και τις τιμές λιανικής πώλησης για τους καταναλωτές και μπορούν να υπονομεύσουν την ενιαία αγορά.

Οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου⁴ για τους ευρωπαίους καταναλωτές έχουν αυξηθεί και εξακολουθούν να αυξάνονται. Ενώ σχεδόν όλα τα κράτη μέλη έχουν διαπιστώσει σταθερή αύξηση των τιμών καταναλωτή για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, οι διαφορές μεταξύ των

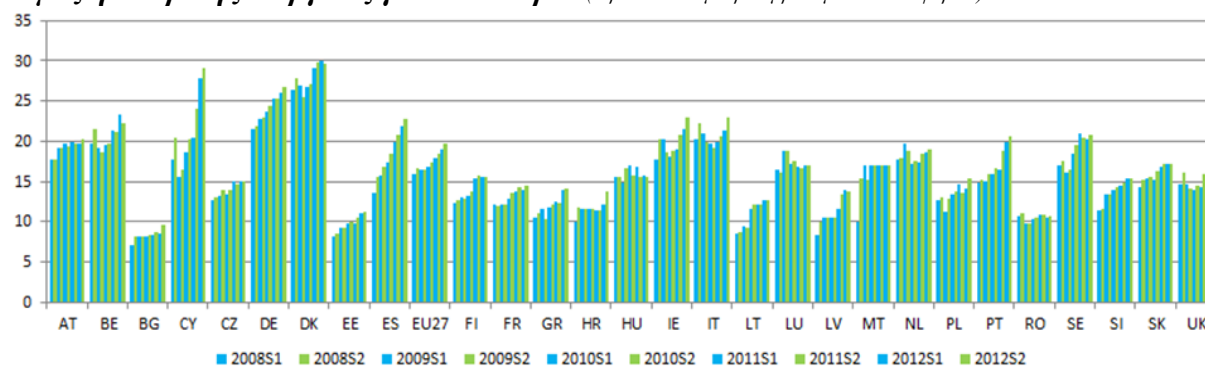
⁴ Οι τιμές της βιομηχανίας που κοινοποιούνται σύμφωνα με την οδηγία 2008/92/EK για τη συγκέντρωση δεδομένων σχετικά με τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου για τη βιομηχανία και ενδέχεται να περιλαμβάνουν και άλλους είδους μη οικιακούς καταναλωτές. Στην περίπτωση του φυσικού αερίου λαμβάνονται υπόψη όλες οι βιομηχανικές χρήσεις. Ωστόσο, από το σύστημα εξαιρούνται οι καταναλωτές που χρησιμοποιούν φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής ή μονάδες ΣΠΗΘ για μη ενεργειακές χρήσεις (π.χ. στη χημική βιομηχανία) άνω των 4.000.000 GJ ανά έτος.

διαφόρων εθνικών τιμών παραμένουν μεγάλες: οι καταναλωτές στα κράτη μέλη με τις υψηλότερες τιμές καταβάλλουν από 2,5 έως 4 φορές μεγαλύτερο τίμημα από εκείνους που βρίσκονται στα κράτη μέλη με τις χαμηλότερες τιμές⁵. Η ψαλίδα μεταξύ των υψηλότερων και των χαμηλότερων τιμών που καταβάλλουν οι καταναλωτές όλων των κρατών μελών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο έχει διευρυνθεί με το πέρασμα του χρόνου, ιδίως στην περίπτωση των τιμών φυσικού αερίου για οικιακή χρήση. Επομένως, αντί να συγκλίνουν οι τιμές σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να γίνονται οι αγορές πιο αποδοτικές, εξακολουθούν να παρατηρούνται διαφορές σε εθνικό επίπεδο.

Εξέλιξη των τιμών λιανικής για τα νοικοκυριά

Κατά μέσο όρο οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά στην ΕΕ αυξάνονταν κατά 4% ετησίως κατά την τελευταία πενταετία (2008-2012)⁶. Στα περισσότερα κράτη μέλη, η αύξηση αυτή υπερβαίνει τα επίπεδα του πληθωρισμού. Στην περίπτωση του φυσικού αερίου, οι τιμές για τα νοικοκυριά σημείωσαν ετήσια αύξηση κατά 3%, ποσοστό που επίσης υπερβαίνει τα επίπεδα του πληθωρισμού για την πλειονότητα των κρατών μελών. Ωστόσο, πίσω από αυτές τις μέσες τιμές υπάρχουν σημαντικές εθνικές διακυμάνσεις σχετικά με την εξέλιξη των τιμών με την πάροδο του χρόνου:

Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας για νοικοκυριά (ευρώ/kWh συμπεριλαμβανομένων των φόρων)

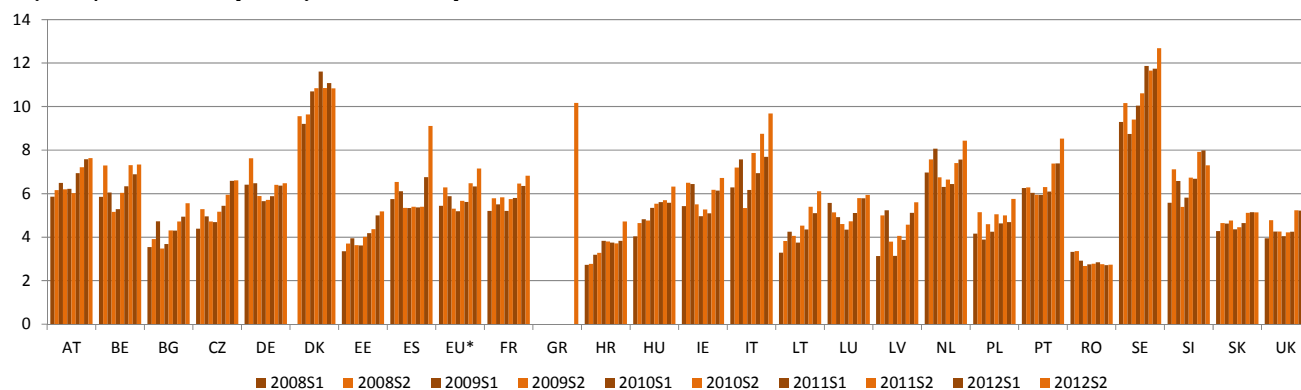

Πηγή: Στατιστικά στοιχεία της Eurostat για την ενέργεια

⁵ Η αναλογία είναι παρόμοια για όλα τα ενεργειακά προϊόντα (ηλεκτρική ενέργεια ή φυσικό αέριο), για όλους τους τύπους καταναλωτών (οικιακούς ή βιομηχανικούς), για όλες τις κατηγορίες καταναλωτών (μικροί, μεσαίοι ή μεγάλοι καταναλωτές), για όλες τις χρονικές περιόδους (2008 - 2012) και για όλες τις νομισματικές μονάδες (Ευρώ, εθνικό νόμισμα ή μονάδες αγοραστικής δύναμης). Για το τελευταίο αυτό στοιχείο, η αναλογία δεν παρουσιάζει σημαντική μεταβολή, σε αντίθεση με την κατάταξη των διαφορετικών κρατών μελών που αλλάζει σημαντικά: μια χώρα με χαμηλή ονομαστική τιμή ενδέχεται να καταλήξει με συγκριτικά υψηλή τιμή ως προς τις μονάδες αγοραστικής δύναμης.

⁶ Αυτό το χρονικό διάστημα χρησιμοποιείται ευρέως σε ολόκληρη την έκθεση, καθώς η μεθοδολογία της Eurostat για τα δεδομένα των τιμών λιανικής πώλησης της ενέργειας τροποποιήθηκε σημαντικά ως προς το σημείο αυτό και δεν συνάδει με τα προγενέστερα δεδομένα ή δεν είναι πλήρης για όλα τα κράτη μέλη.

Τιμές φυσικού αερίου για νοικοκυριά (ευρώ/kWh συμπεριλαμβανομένων των φόρων)

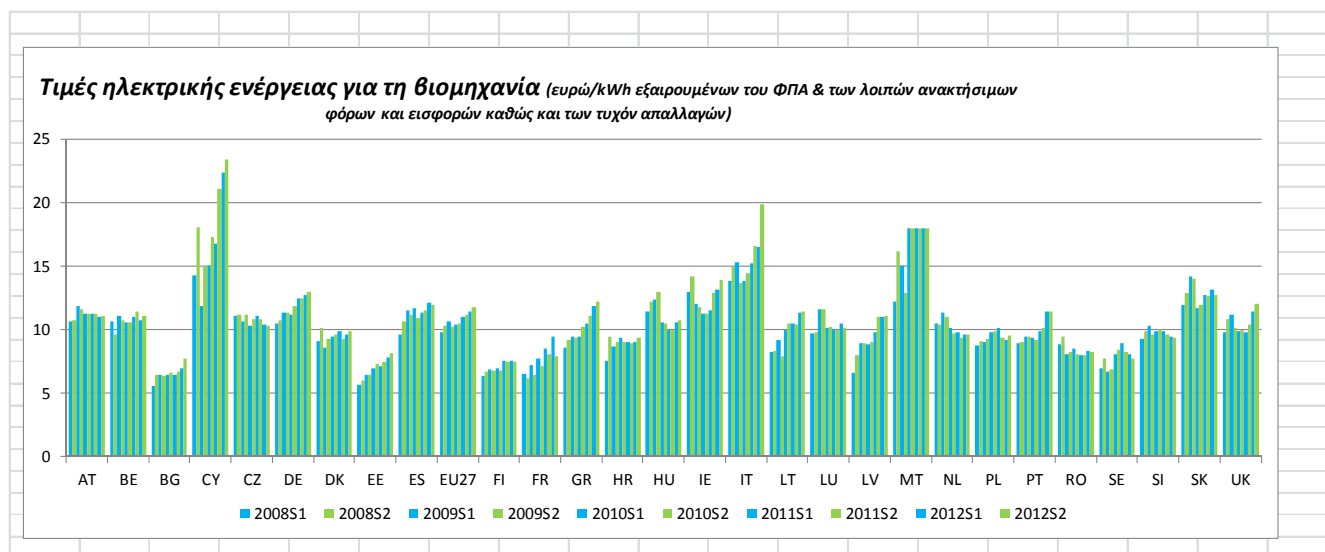

Σημείωση: Δεν ισχύει για την Κύπρο και τη Μάλτα. Η Φινλανδία δεν αναφέρει τιμές λιανικής οικιακού αερίου. Η Ελλάδα υποβάλλει έκθεση από το 2012.

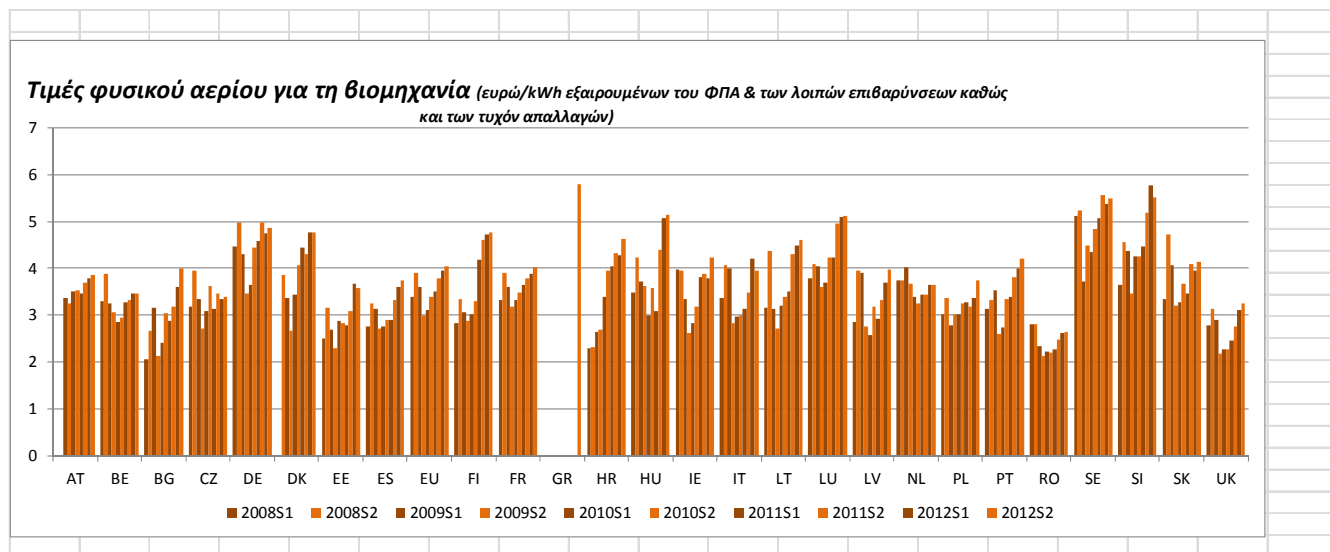
Πηγή: Στατιστικά στοιχεία της Eurostat για την ενέργεια

Εξέλιξη των τιμών λιανικής για τη βιομηχανία

Όσον αφορά τη βιομηχανία, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα οι τιμές λιανικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας σημείωσαν αύξηση κατά περίπου 3,5 % ετησίως, η οποία υπερβαίνει τον πληθωρισμό στα μισά από τα κράτη μέλη, ενώ οι τιμές του φυσικού αερίου αυξήθηκαν κατά λιγότερο από 1% ετησίως κατά την ίδια περίοδο, ποσοστό κατώτερο του πληθωρισμού στα περισσότερα κράτη μέλη.

Πηγή: Στατιστικά στοιχεία της Eurostat για την ενέργεια

Πηγή: Στατιστικά στοιχεία της Eurostat για την ενέργεια

Τιμές χονδρικής πώλησης

Σε αντίθεση με τις εν λόγω εξελίξεις στη λιανική πώληση, κατά την περίοδο 2008-2012 οι τιμές χονδρικής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας μειώθηκαν από 35% έως 45% στους βασικούς ευρωπαϊκούς δείκτες αναφοράς για τη χονδρική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας. Οι τιμές χονδρικής πώλησης φυσικού αερίου παρουσίασαν διακυμάνσεις, καθώς μειώθηκαν στην αρχή και μετά επανήλθαν στα προηγούμενα επίπεδα. Ως εκ τούτου, δεν διαπιστώθηκαν αισθητές αυξήσεις των τιμών καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου.

Ανάλυση των τιμών ανά στοιχείο

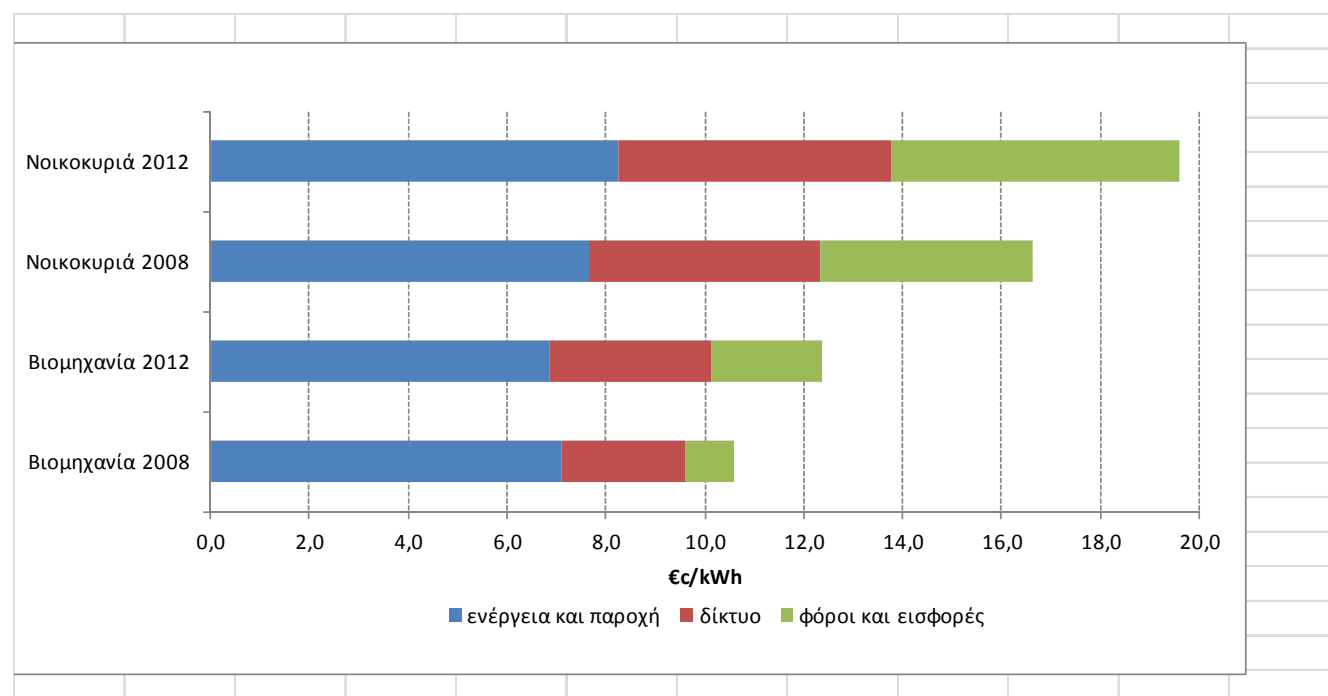
Στις εν λόγω μέσες αυξήσεις των τιμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο περιλαμβάνονται σημαντικές διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών και των διαφόρων βιομηχανιών καθώς διαχρονικά. Σε ορισμένους κλάδους διαπιστώθηκε πολύ μεγαλύτερη αστάθεια τιμών, π.χ. οι εθνικές αυξήσεις στις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά κυμαίνονται από 2% έως +47%, ενώ οι μέσες τιμές φυσικού αερίου για τη βιομηχανία σε επίπεδο ΕΕ αυξήθηκαν κατά λιγότερο από 1% ετησίως κατά την περίοδο 2008-2012 και ορισμένες ενεργοβόρες βιομηχανίες ανέφεραν αυξήσεις τιμών από 27% έως 40% κατά την περίοδο 2010-2012. Η συνοδευτική έκθεση διερευνά αυτές τις διαφορές, ιδίως μεταξύ των τομέων της βιομηχανίας και επισημαίνει ότι οι τιμές και οι συνέπειες των πολιτικών διαφέρουν ανάλογα με τους χρήστες. Για να κατανοηθεί καλύτερα η σχέση μεταξύ των τιμών της ενέργειας και της ενεργειακής πολιτικής, είναι χρήσιμο να γίνει ανάλυση των τιμών ανά συνιστώσα:

Εξέλιξη της τιμής λιανικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας ανά στοιχείο

Το σχετικό ποσοστό της συνιστώσας που αφορά την ενέργεια στην τιμή λιανικής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας έχει γενικά σημειώσει μείωση με την πάροδο του χρόνου. Τούτο οφείλεται στο

γεγονός ότι, από το 2008 η μεγαλύτερη αύξηση αφορούσε την συνιστώσα των φόρων/εισφορών⁷ ενώ η συνιστώσα του κόστους της ενέργειας σημείωσαν σημείωσε τη μικρότερη αύξηση. Από το 2008 και εξής, το κόστος του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας αυξήθηκε κατά 18,5% για τα νοικοκυριά και 30% για τη βιομηχανία, ενώ οι φόροι και οι εισφορές αυξήθηκαν κατά 36% για τα νοικοκυριά και κατά 127% για τη βιομηχανία, προ των απαλλαγών. Αν και δεν υπάρχουν διαθέσιμα συνεκτικά εθνικά δεδομένα σχετικά με τις απαλλαγές, ορισμένα κράτη μέλη χορηγούν σημαντικές απαλλαγές από φόρους και εισφορές σε μερικούς ενεργοβόρους βιομηχανικούς κλάδους που μετριάζουν σε σημαντικό βαθμό τις αυξήσεις των φόρων/εισφορών.

Εξέλιξη των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας ανά συνιστώσα για την περίοδο 2008-2012

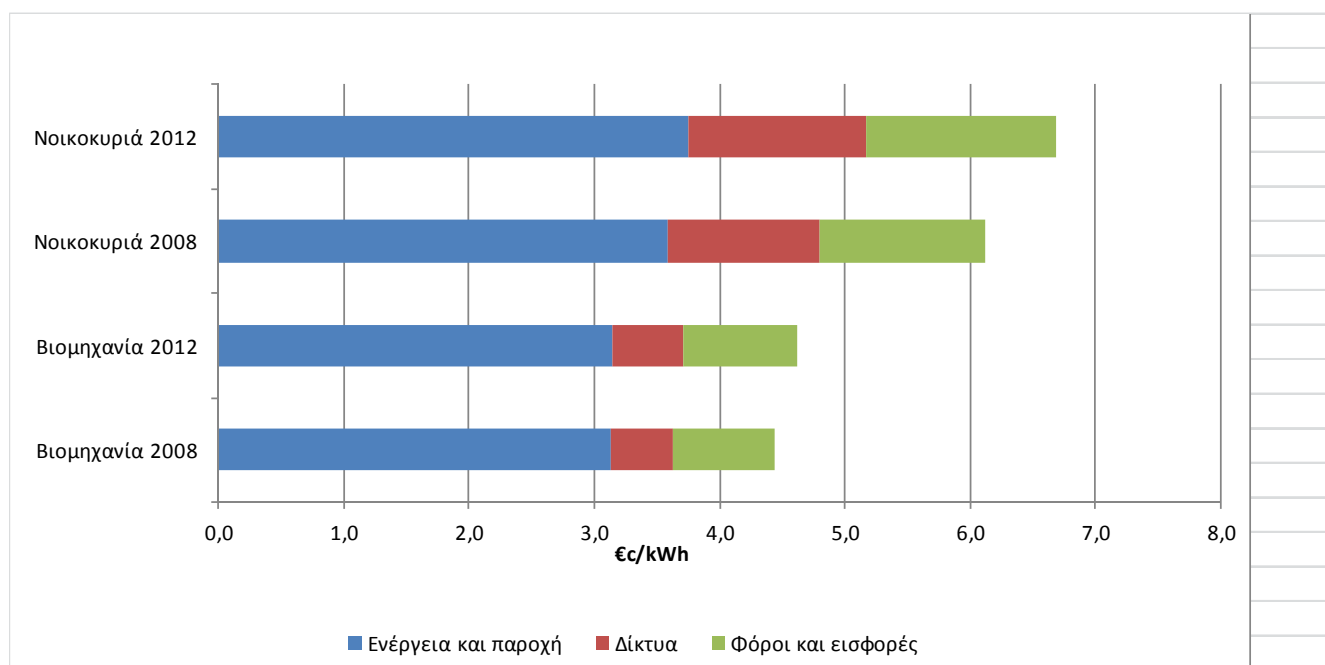
Πηγή: Eurostat. Περιλαμβάνονται οι φόροι στην περίπτωση των νοικοκυριών, δεν περιλαμβάνεται το ΦΠΑ και άλλοι ανακτήσιμοι φόροι στην περίπτωση της βιομηχανίας, αλλά δεν περιλαμβάνονται άλλες βιομηχανικές απαλλαγές.

Εξέλιξη της τιμής λιανικής πώλησης φυσικού αερίου ανά συνιστώσα

Στην περίπτωση των τιμών λιανικής πώλησης φυσικού αερίου, από το 2008 το κόστος της ενέργειας παρέμεινε επίσης σταθερό, ενώ το κόστος του δικτύου σε επίπεδο ΕΕ αυξήθηκε κατά μέσο όρο κατά 17% για τα νοικοκυριά και 14% για τη βιομηχανία και η φορολογία αυξήθηκε κατά 12-14% για τα νοικοκυριά και 12% για τη βιομηχανία.

Εξέλιξη της τιμής του αερίου ανά συνιστώσα για την περίοδο 2008-2012

⁷ Τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τη βιομηχανία (+36,5% και +127%) για τη σταθμισμένη μέση τιμή ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ. Για τη βιομηχανία η μεταβολή του ποσοστού αυτού δεν περιλαμβάνει τον ΦΠΑ και άλλους ανακτήσιμους φόρους. Στο ποσοστό αυτό δεν λαμβάνονται υπόψη οι απαλλαγές για τη βιομηχανία.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τα δεδομένα κρατών μελών. Περιλαμβάνονται οι φόροι στην περίπτωση των νοικοκυριών, δεν περιλαμβάνεται ο ΦΠΑ και άλλοι ανακτήσιμοι φόροι στην περίπτωση της βιομηχανίας.

Παράγοντες που επηρεάζουν τη συνιστώσα των τιμών που αφορά την «ενέργεια»

Από τις τρεις συνιστώσες των τιμών της ενέργειας (κόστος ενέργειας, κόστος δικτύου και φόροι και εισφορές), η συνιστώσα που αφορά το κόστος της ενέργειας είναι κατά κανόνα η σημαντικότερη, παρόλο που το μερίδιο της επιρροής της μειώνεται συνεχώς. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, σε αντίθεση με τη συνιστώσα των τιμών λιανικής πώλησης που αφορά την ενέργεια, διαπιστώθηκε σύγκλιση και πτώση των τιμών χονδρικής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας. Το γεγονός αυτό μπορεί να συσχετιστεί με τις ενεργειακές πολιτικές της ΕΕ: αύξηση του ανταγωνισμού μετά τη διασύνδεση των αγορών, διαχωρισμός της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τη λειτουργία του συστήματος, πτώση των τιμών του άνθρακα στα πλαίσια του ΣΕΔΕ της ΕΕ⁸ και αύξηση του δυναμικού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χαμηλές λειτουργικές δαπάνες (όπως η αιολική και ηλιακή ενέργεια, σε συνδυασμό με τις υφιστάμενες δυνατότητες της πυρηνικής ή της υδροηλεκτρικής ενέργειας).

Ωστόσο, η μείωση των τιμών χονδρικής πώλησης δεν οδήγησε σε περιορισμό των τιμών λιανικής πώλησης της ενέργειας, αν και πρόκειται για το τμήμα του λογαριασμού ηλεκτρικής ενέργειας για το οποίο οι προμηθευτές ενέργειας θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταγωνίζονται μεταξύ τους. Το αποτέλεσμα δείχνει ενδεχομένως ότι ο ανταγωνισμός ως προς τις τιμές σε ορισμένες αγορές λιανικής πώλησης είναι περιορισμένος και δίνει στους προμηθευτές τη δυνατότητα να αποφύγουν τη μετακύλιση των μειώσεων των τιμών χονδρικής στις τιμές λιανικής πώλησης⁹.

⁸ Οι τιμές του άνθρακα αποτελούν συνιστώσα της τιμής χονδρικής πώλησης και σημείωσαν πτώση από τα 14-29 €/t το 2008 στα 6-9 €/t το 2012. Ωστόσο, δεν έχει καταστεί σαφές σε ποιο βαθμό η μείωση της εν λόγω τιμής επηρεάζει την τιμή χονδρικής πώλησης ή είναι σημαντική όσον αφορά το φαινόμενο αξιολογικής κατάταξης των τεχνολογιών με χαμηλό λειτουργικό κόστος.

⁹ Ο συνδυασμός της μειωμένης ζήτησης και της δυναμικής των τιμών χονδρικής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας (σε σταθερή ή η πτωτική πορεία, όταν αυξήθηκαν οι τιμές υδρογονανθράκων) άσκησε πίεση στις συμβατικές μονάδες παραγωγής. Σε πολλές περιπτώσεις, τόσο τα περιθώρια κέρδους της παραγωγικής επιχειρηματικής δραστηριότητας όσο και οι τιμές των εταιρικών μετοχών επηρεάστηκαν αρνητικά, ενώ η πρόσβαση στη

Η σχέση μεταξύ των τιμών χονδρικής και λιανικής πώλησης προσδιορίζεται από τα υψηλά επίπεδα συγκέντρωσης της αγοράς. Επιπλέον, ο γενικός έλεγχος των τιμών λιανικής πώλησης που εφαρμόζουν ορισμένα κράτη τείνει να επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό στις αγορές λιανικής πώλησης, καθώς αποθαρρύνει τους ανταγωνιστές από το να εισέλθουν και να επενδύσουν στην αγορά. Κατά συνέπεια, η πρακτική αυτή ενδέχεται να συμβάλει στη μείωση της ικανότητας ανταπόκρισης των τιμών λιανικής πώλησης¹⁰. Επιπλέον τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο λήψης τέτοιων μέτρων, για να προστατέψουν τα ευάλωτα νοικοκυριά ή τις ευάλωτες βιομηχανίες

Στην αγορά του φυσικού αερίου, εκτός από τη συγκέντρωση της αγοράς και τη ρύθμιση των τιμών, διαπιστώνεται συχνά περιορισμός του εφοδιασμού (περιορισμένος αριθμός προμηθευτών και ανταγωνισμός) και συχνά οι τιμές του φυσικού αερίου εξακολουθούν να καθορίζονται με βάση τις τιμές του πετρελαίου¹¹. Η πρακτική αυτή αποσυνδέει τις τιμές χονδρικής πώλησης φυσικού αερίου από την πραγματική προσφορά και ζήτησή του και περιορίζει την ικανότητα των προμηθευτών ενέργειας να ανταποκριθούν με ευελιξία στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς ή να μετακυλίσουν το πραγματικό κόστος στους καταναλωτές. Στις περιπτώσεις αυτές η άνοδος της τιμής του πετρελαίου κατά τα τελευταία χρόνια συνέβαλε άμεσα στην αύξηση των τιμών του φυσικού αερίου για επιλεγμένες και περιορισμένες αγορές, γεγονός που απέβη εις βάρος των καταναλωτών και της βιομηχανίας στις συγκεκριμένες περιοχές.

Παράγοντες που επηρεάζουν την συνιστώσα των τιμών που αφορά τους «φόρους/εισφορές»

Στο πλαίσιο της εν λόγω συνιστώσας είναι σημαντικό να γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των γενικών ενεργειακών φορολογικών μέτρων και του κόστους που συνδέεται με το σύστημα της ενέργειας και χρηματοδοτείται από τις εισφορές. Οι φόροι και οι εισφορές για τη χρηματοδότηση των πολιτικών για την ενέργεια και το κλίμα αποτελούν κατά κανόνα τη μικρότερη συνιστώσα στα περισσότερα κράτη μέλη, αλλά ειδικότερα στην περίπτωση των εισφορών σημειώθηκε πολύ μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με τις άλλες συνιστώσες. Αυτή η συνιστώσα έχει φθάσει ή ξεπεράσει το ποσοστό που αφορά το κόστος του δικτύου και αποτελεί πλέον το μεγαλύτερο μέρος των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά σε τρία κράτη μέλη, ενώ σε άλλα εξακολουθεί να είναι ασήμαντο. Στα περισσότερα κράτη μέλη οι φόροι και οι εισφορές χρηματοδοτούν τα μέτρα πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ενεργειακής απόδοσης και της παραγωγής ενέργειας από

χρηματοδότηση κατέστη δυσκολότερη. Κατά κανόνα, οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας της ΕΕ πρέπει να προσαρμοστούν σε αυτό το νέο επιχειρηματικό περιβάλλον, γεγονός που κατάφεραν να επιτύχουν με μεγαλύτερη εστίαση στις επακόλουθες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της αποκεντρωμένης παραγωγής και της ενεργειακής απόδοσης, και μέσω της σταδιακής εκχώρησης των συμβατικών μονάδων τους για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

¹⁰ Όσον αφορά τις απελευθερωμένες αγορές η διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά αυξάνει τον ανταγωνισμό και κατά συνέπεια τα κίνητρα για τη μείωση του κόστους και την μετακύλιση των χαμηλότερων τιμών στους καταναλωτές. Αυτό αποδεικνύεται από τις χαμηλότερες τιμές επαγγελματικών χρηστών στη Μεγάλη Βρετανία, στο Βέλγιο και στην Ολλανδία.

¹¹ Το 51% της κατανάλωσης φυσικού αερίου στην Ευρώπη εξακολουθούσε να συνδέεται με τις τιμές του πετρελαίου το 2012, ενώ για το 44% της κατανάλωσης αυτής με βάση την προσφορά και τη ζήτηση (ετήσια έρευνα της Διεθνούς Ένωσης Αερίου (IGU) για το 2012). Το ποσοστό των του οποίου η τιμή καθορίζεται με βάση την εμπορία φυσικού αερίου έχει τριπλασιαστεί από το 2005, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες διαφορές σε περιφερειακό επίπεδο όσον αφορά τη διαμόρφωση των τιμών χονδρικής. Το 2012 για παράδειγμα περίπου το 70 % του φυσικού αερίου της Βορειοδυτικής Ευρώπης (HB, Ιρλανδία, Γαλλία, Βέλγιο, Κάτω Χώρες, Γερμανία, Δανία) τιμολογήθηκε με βάση την προσφορά και τη ζήτηση φυσικού αερίου ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Κεντρική Ευρώπη (Αυστρία, Τσεχική Δημοκρατία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία και Ελβετία) ήταν κατώτερο του 40 %. Σε ορισμένα κράτη μέλη οι τιμές του συνόλου των εισαγωγών φυσικού αερίου καθορίζονται με βάση τις τιμές του πετρελαίου.

ανανεώσιμες πηγές. Πράγματι, το κόστος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που προστίθεται στις τιμές λιανικής πώλησης αντιστοιχεί στο 6% της μέσης τιμής ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά της ΕΕ¹² και στο 8% περίπου της τιμής ηλεκτρικής ενέργειας για τις βιομηχανίες πριν τις απαλλαγές. Και σε αυτόν τον τομέα διαπιστώνονται μεγάλες διαφορές ως προς το κόστος που αντιπροσωπεύει το 15,5% και το 16% των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά στην Ισπανία και τη Γερμανία αντίστοιχα, ενώ είναι κατώτερο του 1% στην Ιρλανδία, την Πολωνία και τη Σουηδία.

Παρόλο που ορισμένες εθνικές πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα χρηματοδοτούνται από τις εισφορές, το κόστος του ΣΕΔΕ της ΕΕ αντικατοπτρίζεται στις τιμές χονδρικής πώλησης της ενέργειας. Οι εθνικές εισφορές, ανεξάρτητα με το στάδιο της αλυσίδας στο οποίο επιβάλλονται, αλλοιώνουν τις τιμές και ως εκ τούτου δημιουργούν διαφορές μεταξύ των διαφόρων εθνικών αγορών. Για την ελαχιστοποίηση των στρεβλώσεων αυτών, οι παρεμβάσεις του κράτους στον ενεργειακό κλάδο (για τη χρηματοδότηση των υποδομών ή της παραγωγής, π.χ. στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, δαπάνες για την πυρηνική ενέργεια, παραγωγική ικανότητα ευέλικτων ορυκτών καυσίμων) πρέπει να έχουν ως στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μείωση του κόστους¹³.

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο **φορολόγησης της ενέργειας** δεν προβλέπει την πλήρη εναρμόνιση και, κατά συνέπεια, τα επιμέρους κράτη μέλη δύνανται να αλλάξουν τους φόρους και τους φορολογικούς συντελεστές τους σε μεμονωμένο επίπεδο υπερβαίνοντας τα όρια ή τα ελάχιστα επίπεδα που προβλέπονται στην ενωσιακή νομοθεσία¹⁴. Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια για παράδειγμα, είναι προφανές ότι υπάρχουν εθνικές διαφορές στα ως άνω ποσοστά και στις απόλυτες τιμές της συνιστώσας των τιμών της ενέργειας που αφορά τους των φόρους/εισφορές. Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν φόρους και εισφορές για πολλούς και διάφορους σκοπούς. Ένας από αυτούς είναι η άντληση εσόδων (π.χ. για την υγεία και την παιδεία), αλλά και η εσωτερικευση του εξωτερικού κόστους της παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας και η χρηματοδότηση ειδικών ενεργειακών πολιτικών, όπως οι πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα ή η τομεακή προσαρμογή των ορυκτών καυσίμων.

Τα δεδομένα σχετικά με τις φοροαπαλλαγές και άλλες επιδοτήσεις που κοινοποιούν τα κράτη μέλη, ειδικά όσον αφορά τις ενεργοβόρες βιομηχανίες, είναι αποσπασματικά και στερούνται συνοχής¹⁵. Γι' αυτόν τον λόγο, η Επιτροπή εκπονεί ενδελεχή μελέτη για τη συγκέντρωση συνεκτικών και πλήρων δεδομένων για ολόκληρο το κόστος και τις επιδοτήσεις των διαφόρων τεχνολογιών στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας.

Παράγοντες που επηρεάζουν τη συνιστώσα που αφορά το «δίκτυο»

¹² Οι φόροι και οι εισφορές για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ως ποσοστό των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά ξεκινάει από ένα ποσοστό κατώτερο του 1% και φτάνουν στο 15,5% στην Ισπανία και στο 16% στη Γερμανία. Το ποσοστό αυξάνεται λόγω της αύξησης των ποσοστών των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της μείωσης των τιμών χονδρικής (γεγονός που αυξάνει τη διαφορά μεταξύ της τιμής χονδρικής πώλησης και της στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας). Ωστόσο, όταν λαμβάνεται επίσης υπόψη το φαινόμενο αξιολογικής κατάταξης (μείωση των τιμών χονδρικής πώλησης για την υδροηλεκτρική, αιολική και ηλιακή ενέργεια), το καθαρό αποτέλεσμα της ανανεώσιμης ενέργειας στις τιμές της λιανικής μπορεί να είναι η μείωση και όχι η αύξηση των τιμών. Φαίνεται ότι αυτό ισχύει για την Ισπανία και την Ιρλανδία, αλλά όχι για τη Γερμανία. (Βλ. παράρτημα της έκθεσης). Οι μειωμένες τιμές χονδρικής πώλησης θα πρέπει να φθάνουν στους τελικούς καταναλωτές με τη μορφή μειωμένου ενεργειακού κόστους.

¹³ Βλ. ανακοίνωση C(2013) 7243 «Πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και πλήρης αξιοποίηση της δημόσιας παρέμβασης»

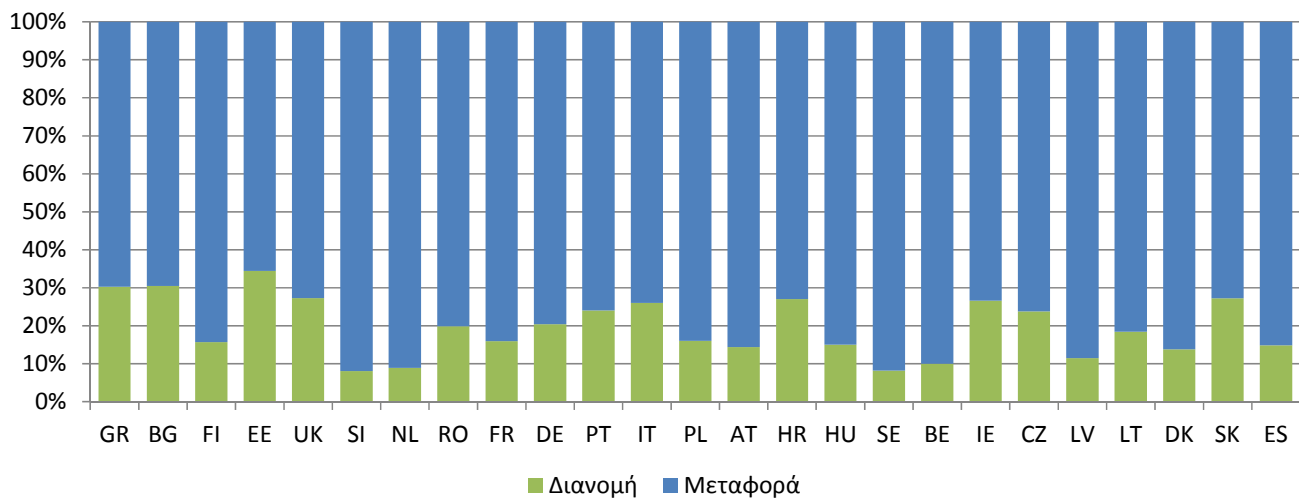
¹⁴ Βλέπε οδηγία 2003/96/ΕΚ

¹⁵ Βλ. τμήμα 1.1.1.3. της σχετικής έκθεσης για λεπτομερείς πληροφορίες.

Το σχετικό μερίδιο του κόστους μεταφοράς και διανομής, καθώς και οι απόλυτες τιμές, παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών για λόγους που δεν είναι πάντα εύκολο να κατανοηθούν, καθώς τα δεδομένα για τους παράγοντες που επηρεάζουν τα ποσοστά αυτά και την εξέλιξή τους σπανίζουν, ιδίως στην περίπτωση του φυσικού αερίου. Συνεπώς, τα ακόλουθα δεδομένα αφορούν μόνο την ηλεκτρική ενέργεια.

Εκτιμώμενο κόστος και επιβαρύνσεις όσον αφορά τη μεταφορά και διανομή: σχετικό ποσοστό

Πηγή: ENTSO-E, Eurostat, εκτίμηση της Ευρωπαϊκής

Σημείωση: όσον αφορά τα εν λόγω στοιχεία δεν γίνεται διαχωρισμός του κόστους που δεν έχει σχέση με το δίκτυο το οποίο ορισμένα κράτη μέλη συνυπολογίζουν στις επιβαρύνσεις του δικτύου.

Από το 2008 το κόστος του δικτύου της **ηλεκτρικής ενέργειας** αυξήθηκε κατά 30% και 18,5% για τη βιομηχανία και τα νοικοκυριά αντίστοιχα. Η συνεχής αύξηση του κόστους των δικτύων, ιδίως για τα νοικοκυριά, ήταν αναμενόμενη στο πλαίσιο του μετασχηματισμού του κλάδου της ενέργειας, αλλά θα μπορούσε να μετριαστεί μέσω της καλύτερης διαχείρισης του δικτύου.

Δεδομένου ότι οι απόλυτες τιμές κυμαίνονται από 2 ευρώ/kWh έως 7 ευρώ/kWh¹⁶, καθίσταται σαφές ότι το κόστος αυτό μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας και κατά συνέπεια τις συνολικές διαφοροποιήσεις των τιμών της ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών και με τους εμπορικούς εταίρους. Οι διαφοροποιήσεις αυτές επηρεάζονται επίσης κατά ένα μέρος από τις κατά πολύ διαφορετικές εθνικές πρακτικές σχετικά με τον έλεγχο των τιμών των δικτύων και τις πρακτικές επιμερισμού του κόστους, καθώς επίσης και από τις υλικές διαφορές μεταξύ των δικτύων και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους.

2. Το κόστος της ενέργειας στην Ευρώπη

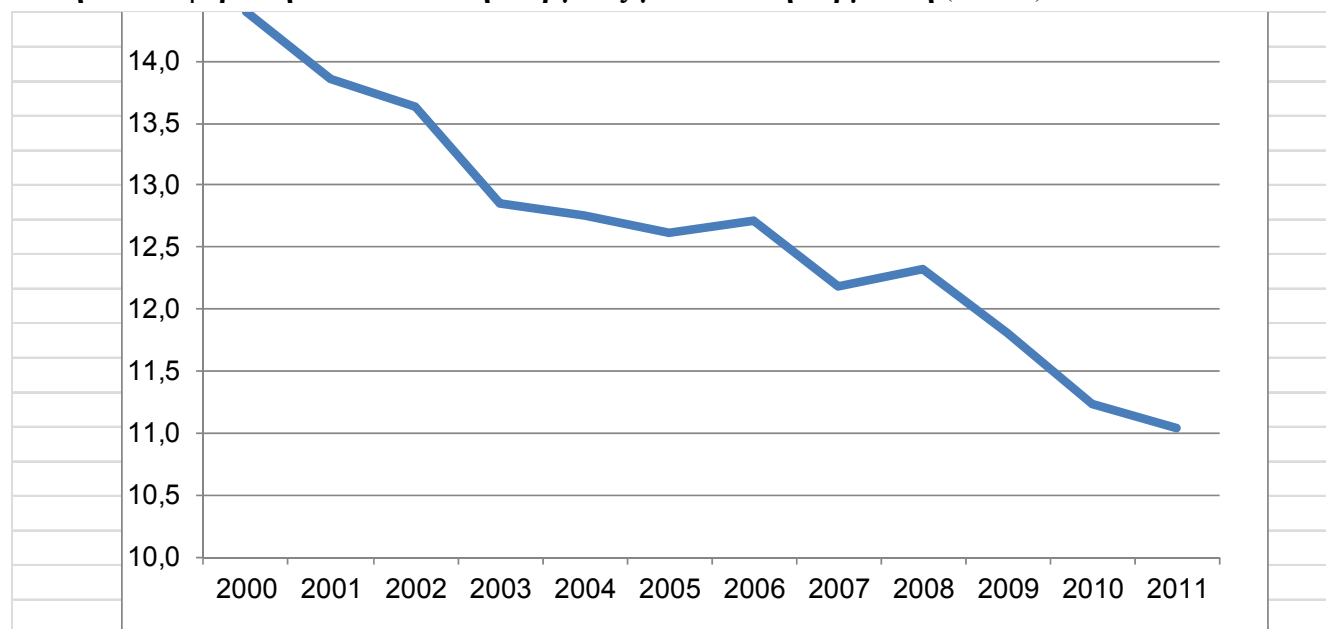
Παρόλο που η μεγαλύτερη προσοχή δίδεται στα επίπεδα των τιμών της ενέργειας, στην πράξη το **κόστος** της ενέργειας είναι σημαντικότερο για τα νοικοκυριά και για τη βιομηχανία, καθώς αντικατοπτρίζουν τους πραγματικούς λογαριασμούς που πληρώνουν. Οι αυξήσεις των τιμών μπορούν σε κάποιο βαθμό να αντισταθμισθούν από τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση της

¹⁶ Κόστος δικτύου για τους καταναλωτές από τον χώρο της βιομηχανίας. Για τα νοικοκυριά οι τιμές κυμαίνονται από 2,2 λεπτά/kWh (MT) έως 9,7 λεπτά/kWh (ES).

κατανάλωσης. Αυτό είναι το αποτέλεσμα των βελτιώσεων της ενεργειακής απόδοσης των διαδικασιών, των προϊόντων και των νοικοκυριών ή με μείωση της τομεακής ή και συνολικής ενεργειακής έντασης της βιομηχανίας. Ωστόσο, και οι μειώσεις των τιμών μπορούν να αντισταθμιστούν από την αύξηση της κατανάλωσης, για παράδειγμα λόγω της χρήσης περισσότερων ηλεκτρικών συσκευών.

Στον τομέα των νοικοκυριών έχουν παρατηρηθεί σημαντικές βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης σε όλες τις ενεργειακές χρήσεις, που ίσως να είναι εμφανέστερες στην περίπτωση της οικιακής θέρμανσης:

Τάση όσον αφορά την κατανάλωση ενέργειας για οικιακή θέρμανση (koe/m²).

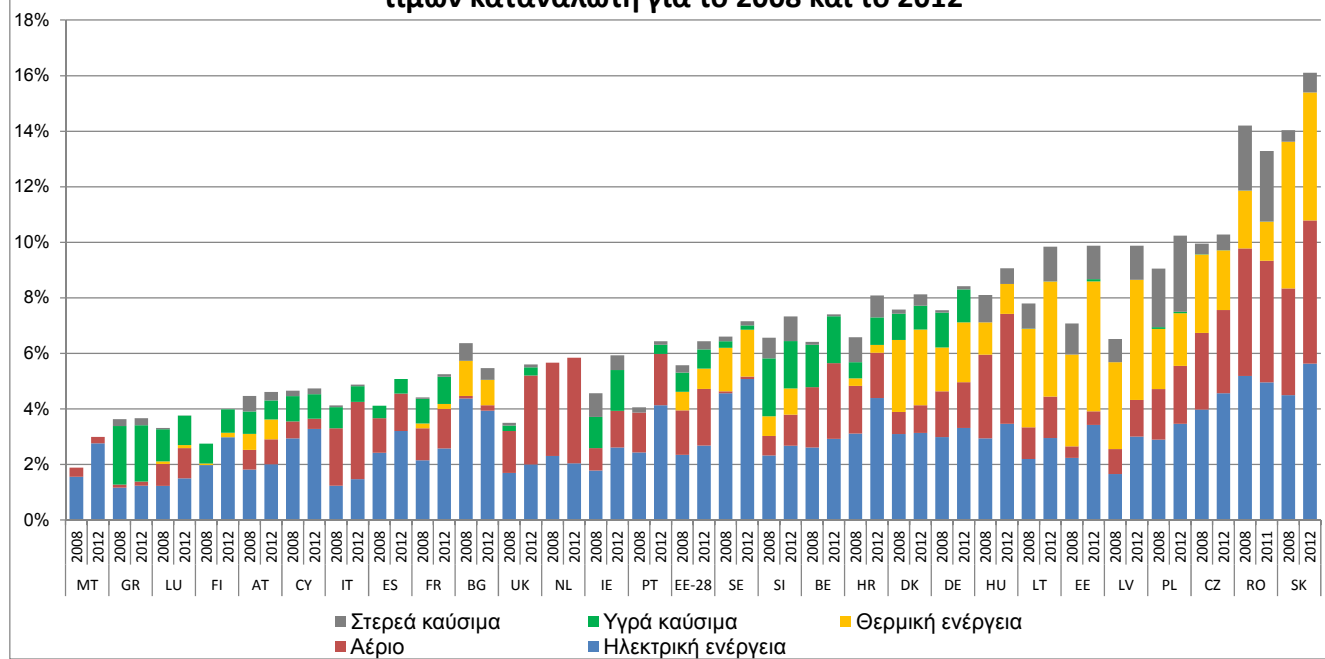

Πηγή: Odyssee

Συνολικά, η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας από τα νοικοκυριά μειώθηκε κατά 1% κατά την περίοδο 2008-2011, ενώ η κατανάλωση φυσικού αερίου μειώθηκε κατά 15%. Παρά το γεγονός αυτό, το κόστος της ενέργειας για τα **νοικοκυριά** έχει αυξηθεί, διότι τα χαμηλά ποσοστά ανακαίνισης μη αποδοτικών κατοικιών και τα ποσοστά αντικατάστασης μη αποδοτικού εξοπλισμού, για παράδειγμα, δεν αποδείχθηκαν επαρκή για την αντιστάθμιση των αυξανόμενων τιμών. Από τα δεδομένα όλων των κρατών μελών προκύπτει ότι το μερίδιο της ενέργειας στην κατανάλωση των νοικοκυριών¹⁷ αυξήθηκε κατά 15% κατά την περίοδο 2008-2012, δηλαδή από το 5,6% στο 6,4% της συνολικής κατανάλωσης. Καθώς το κόστος της ενέργειας αποτελεί συχνά σημαντικό μέρος των δαπανών των φτωχότερων νοικοκυριών, η αύξηση αυτή επιδεινώνει τις αρνητικές συνέπειες της κατανομής στα «ευάλωτα» νοικοκυριά.

¹⁷ Σύμφωνα με τη μέτρηση του εναρμονισμένου δείκτη των τιμών καταναλωτή.

Στάθμιση των οικιακών ενεργειακών προϊόντων στον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή για το 2008 και το 2012

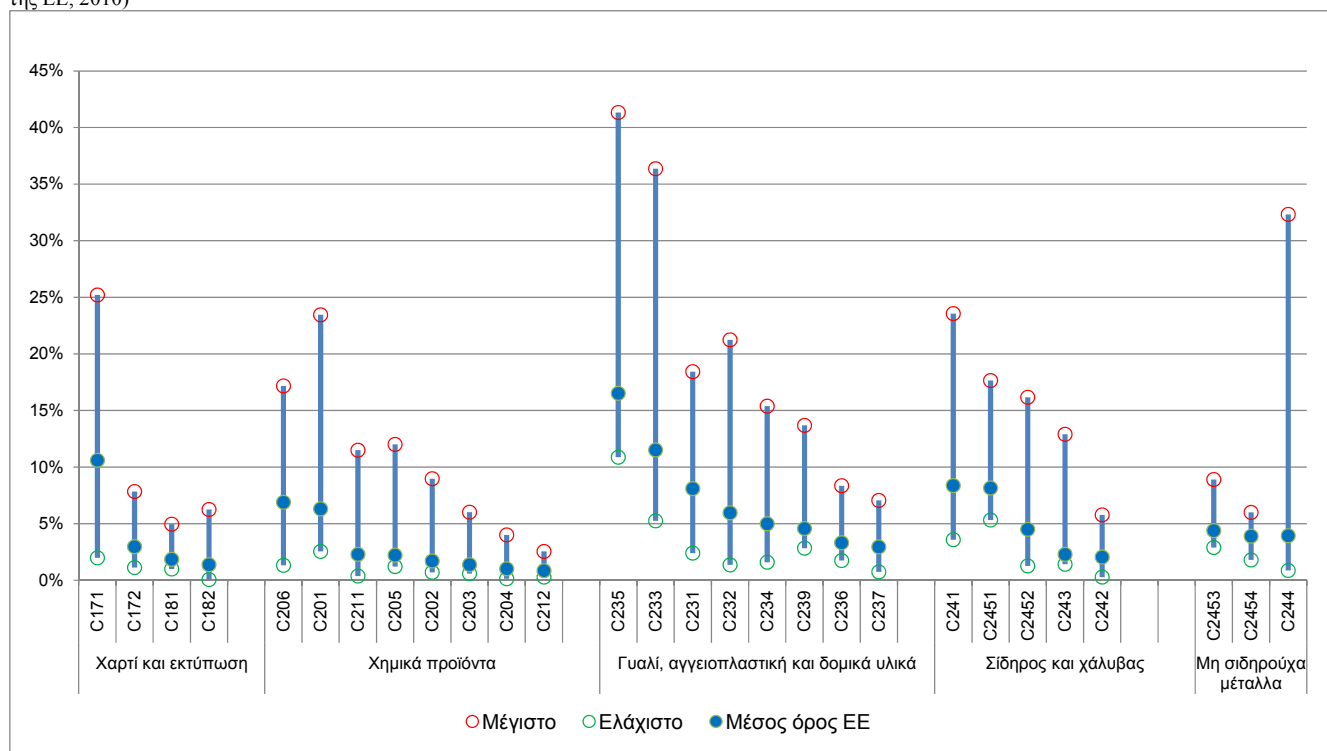
Πηγή: Eurostat

Κατά την περίοδο 2008-2011 οι συνεχείς βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και η πτώση της παραγωγής λόγω της οικονομικής κρίσης και του διεθνούς ανταγωνισμού οδήγησαν σε μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας κατά 4%. Ωστόσο, οι αυξήσεις των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας αντιστάθμισαν τις βελτιώσεις αυτές και προκάλεσαν συνολικές αυξήσεις του κόστους της τάξης του 4% για τη βιομηχανία, πριν τις απαλλαγές από τους φόρους και τις εισφορές. Αντίθετα, το κόστος του φυσικού αερίου, η κατανάλωση του οποίου μειώθηκε κατά 5,3% στον κλάδο της βιομηχανίας, μειώθηκε κατά 6,8% κατά την περίοδο 2008-2011.

Γενικά, η ευρωπαϊκή βιομηχανία κατέχει ηγετική θέση όσον αφορά την απόδοση. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη δυνατότητες εφαρμογής μέτρων απόδοσης (διαδικασία που βρίσκεται ήδη εν μέρει σε εξέλιξη στο πλαίσιο της εφαρμογής της νέας οδηγίας περί ενεργειακής απόδοσης της ΕΕ και των βελτιώσεων των ενεργειακών προϊόντων που έχουν δρομολογηθεί), ιδίως δεδομένων των μεγάλων διαφορών μεταξύ και εντός των κρατών μελών. Η πρόσβαση σε τυποποιημένα στοιχεία σχετικά με το κόστος της ενέργειας δεν είναι εύκολη. Από τα διαθέσιμα αριθμητικά στοιχεία προκύπτει ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές όσον αφορά το ποσοστό του κόστους της ενέργειας στο κόστος παραγωγής. Γι' αυτόν τον λόγο αξίζει να εξεταστούν ενδελεχώς οι ενεργοβόρες βιομηχανίες, συμπεριλαμβανομένων των κλάδων μεταποίησης όπως το χαρτί και οι τυπογραφικές εργασίες, τα χημικά προϊόντα, τα μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα, ο σίδηρος και ο χάλυβας και τα μη σιδηρούχα μέταλλα, οι οποίες το κόστος της ενέργειας είναι πολύ υψηλό σε σύγκριση με το κόστος παραγωγής. Οι επιχειρήσεις της ΕΕ που έλαβαν μέρος σε εμπεριστατωμένες μελέτες σχετικά με ενεργοβόρους τομείς ανέφεραν ότι οι τιμές τους για ηλεκτρικό ρεύμα και αέριο μετά τις απαλλαγές αυξήθηκαν μεταξύ 2010 και 2012.

Το ποσοστό του κόστους ενέργειας στο κόστους παραγωγής στις ενεργοβόρες βιομηχανίες

(Οι διαφορετικές ράβδοι αντιπροσωπεύουν τους επιμέρους κλάδους¹⁸, με τις χαμηλότερες και υψηλότερες τιμές των κρατών μελών και τους μέσους όρους της ΕΕ, 2010)

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές διάρθρωσης των επιχειρήσεων

3. Ενέργεια και ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης σε διεθνές επίπεδο

Παρόλο που στην Ευρώπη η ενέργεια δεν ήταν ποτέ φθηνή, τα τελευταία χρόνια η διαφορά των τιμών της ενέργειας μεταξύ της ΕΕ και των κύριων οικονομικών εταίρων έχει αυξηθεί περαιτέρω: κατά μέσο όρο, οι τιμές του φυσικού αερίου για τη βιομηχανία σε επίπεδο ΕΕ είναι πλέον τρεις έως τέσσερις φορές υψηλότερες σε σχέση με τις συγκρίσιμες τιμές των ΗΠΑ, της Ινδίας και της Ρωσίας, ακριβότερες κατά 12% σε σχέση με τις τιμές της Κίνας, συγκρίσιμες με εκείνες της Βραζιλίας και χαμηλότερες από εκείνες της Ιαπωνίας.

Οι χαμηλότερες περιφερειακές τιμές, που οφείλονται, για παράδειγμα, στην άνθηση του σχιστολιθικού αερίου στις ΗΠΑ και την προοδευτική αύξηση του εμπορίου ΥΦΑ, δεν έχουν ακόμη μεταφραστεί σε χαμηλότερες τιμές στην ευρωπαϊκή αγορά. Το γεγονός αυτό οφείλεται στις εγχώριες επιδοτήσεις σε ορισμένες χώρες παραγωγής, στους εμπορικούς φραγμούς και/ή στους περιορισμούς των υποδομών και τα αποτελέσματα του καθορισμού των τιμών με βάση τις τιμές του πετρελαίου. Επιπλέον, η αυξανόμενη ζήτηση στην Ασία, και ιδιαίτερα στην Ιαπωνία μετά το πυρηνικό ατύχημα της Φουκουσίμα, διεύρυνε επίσης τη διαφορά μεταξύ των τιμών της ΕΕ και εκείνων της ΗΠΑ.

Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, οι τιμές χοντρικής πώλησης στην Ευρώπη έχουν μειωθεί, είναι σχετικά χαμηλές και είναι σχεδόν συγκρίσιμες με τις τιμές χοντρικής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας στις ΗΠΑ. Με βάση τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες οι τιμές *λιανικής πώλησης* της

¹⁸

Βλ. έκθεση, γράφημα 90.

ηλεκτρικής ενέργειας για τη βιομηχανία σε επίπεδο ΕΕ¹⁹ είναι υπερδιπλάσιες από τις τιμές των ΗΠΑ και της Ρωσίας, υψηλότερες κατά 20% από εκείνες της Κίνας, αλλά χαμηλότερες κατά 20% από εκείνες της Ιαπωνίας. Και σε αυτήν την περίπτωση οι χαμηλότερες τιμές του φυσικού αερίου στις ΗΠΑ και τη Ρωσία (και οι επακόλουθες χαμηλότερες τιμές του άνθρακα) συνέβαλαν στη μείωση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας στις συγκεκριμένες χώρες. Ωστόσο, στην πλειονότητα των κρατών μελών η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας (με βάση τις διακοπές/διακυμάνσεις) είναι πιο αξιόπιστη σε σχέση με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, την Κίνα και τη Ρωσία²⁰. Οι διακοπές αυτές συνεπάγονται επίσης κάποιο κόστος. Δεν υπάρχουν άμεσα διαθέσιμα διεθνή δεδομένα για το κόστος του δικτύου για την επιβεβαίωση της υπόθεσης ότι τα δίκτυα της ΕΕ είναι ακριβότερα, αλλά πιο αξιόπιστα σε σχέση με άλλα μέρη του κόσμου. τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τη φορολογία είναι περισσότερα και δείχνουν ότι η φορολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου στην ΕΕ είναι κατά μέσο όρο υψηλότερη σε σχέση με άλλες περιοχές του κόσμου.

Για την αξιολόγηση του αντικτύπου αυτής της συνεχώς αυξανόμενης διαφοράς των τιμών στη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα υπάρχουν δύο βασικοί δείκτες: οι εξαγωγές και η ευρωπαϊκή παραγωγή από ενεργοβόρες εταιρείες.

- Τα ενεργοβόρα προϊόντα της ΕΕ εξακολουθούν να κατέχουν κυρίαρχη θέση στις παγκόσμιες **εξαγωγικές** αγορές, παρά τις συνεχώς αυξανόμενες διαφορές των τιμών της ενέργειας από το 2008. Ωστόσο, κατά τα τελευταία χρόνια η ΕΕ έχει μειώσει σε σημαντικό βαθμό την ενεργειακή ένταση των εξαγωγών της, ενώ αναδυόμενες οικονομίες, όπως η Βραζιλία, η Ρωσία και η Κίνα εξελίσσονται σε όλο και σημαντικότερες πηγές ενέργειας για ενεργοβόρα *ενδιάμεσα* συστατικά. Σύμφωνα με τον ΔΟΕ²¹, αναμένεται ότι η συνεχώς αυξανόμενη ανισότητα μεταξύ των τιμών ενέργειας της ΕΕ και άλλων περιοχών και του κόστους θα μειώσει το μερίδιο της ΕΕ στις παγκόσμιες εξαγωγικές αγορές ενεργοβόρων προϊόντων.
- Τα **επίπεδα παραγωγής** των ενεργοβόρων βιομηχανιών ακολουθούν πτωτική πορεία από το 2008 και το συνολικό μερίδιο των ενεργοβόρων βιομηχανιών στο ευρωπαϊκό ΑΕγχΠ σημειώνει επίσης πτώση²². Ωστόσο, στο στάδιο αυτό δεν είναι δυνατόν να αποδοθεί αυτό μόνο στις τιμές της ενέργειας, καθώς οι αλλαγές από φόρους και εισφορές όσον αφορά τις ενεργοβόρες βιομηχανίες, η ύφεση, οι διαρθρωτικές αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία και οι αντίστοιχες παγκόσμιες μεταβολές στη ζήτηση των καταναλωτών αποτελούν επίσης σημαντικούς παράγοντες. Ο κλάδος της μεταποίησης στην ΕΕ βρίσκεται πράγματι εδώ και δεκαετίες σε διαδικασία αναδιάρθρωσης με στόχο τη μείωση της ενεργειακής έντασης και την υψηλότερη προστιθέμενη αξία της παραγωγής και το γεγονός αυτό έχει εν μέρει μετριάσει την αύξηση των τιμών της ενέργειας. Επιπλέον, πολλοί άλλοι παράγοντες, όπως π.χ. το κόστος της εργασίας και η ελκυστικότητα των αγορών εκτός της ΕΕ, έχουν συμβάλει στο να κατευθύνονται οι επενδύσεις στις αγορές αυτές.

Οι δύο αυτές διαστάσεις είναι αλληλένδετες. Κατά τα τελευταία χρόνια, ορισμένες ευρωπαϊκές ενεργοβόρες βιομηχανίες στράφηκαν στις παγκόσμιες αγορές για να αντισταθμίσουν την ύφεση και τη

¹⁹ Χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι αλλαγές από φόρους ή εισφορές για τις ενεργοβόρες βιομηχανίες και λαμβανομένης υπόψη της δυσκολίας εύρεσης συγκρίσιμων διεθνών δεδομένων για τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας

²⁰ Βλ. κεφάλαιο 3 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής

²¹ ΔΟΕ, ΠΕΠ 2013, γράφημα 8.17

²² Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (2008-2011) και δείκτης όγκου παραγωγής (2008-2012) για το χαρτί και τις τυπογραφικές εργασίες, τα χημικά προϊόντα, άλλα μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα (συμπεριλαμβανομένων των δομικών υλικών, του γυαλιού, των κεραμικών προϊόντων), τα βασικά μέταλλα (συμπεριλαμβανομένου του σιδήρου και του χάλυβα) και τα μη σιδηρούχα μέταλλα (αλουμίνιο).

σχετική μείωση της ζήτησης στην Ευρώπη με την πραγματοποίηση εξαγωγών ή διεθνών επενδύσεων, ακόμη και σε τέτοιες τοπικές βιομηχανίες, όπως εκείνες που παράγουν οπτόπλινθους και κεραμίδια στέγης. Ως εκ τούτου, υπόκεινται επίσης στον διεθνή ανταγωνισμό και πρέπει να αποφασίσουν εάν θα επενδύσουν στην Ευρώπη ή σε χώρες του εξωτερικού με περισσότερα υποσχόμενο δυναμικό αγοράς. Καθώς οι ανταγωνιστές σε άλλες χώρες επιδιώκουν τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης, οι διαφοροποιήσεις των τιμών της ενέργειας επηρεάζουν περισσότερο τις επενδυτικές αποφάσεις και την ικανότητα των εταιρειών σχετικά με τον ανταγωνισμό και την ανάπτυξη.

4. Μελλοντικές τάσεις των τιμών και του κόστους

Το πλαίσιο της ενεργειακής και κλιματικής πολιτικής της Επιτροπής για το 2030 περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εργασιών για την κατανόηση των μελλοντικών προσδοκιών σχετικά με το κόστος της ενέργειας και τις τελικές τιμές, λαμβανομένων υπόψη της δυναμική των παγκόσμιων και ευρωπαϊκών αγορών, των κρατικών πολιτικών και της συμπεριφοράς των καταναλωτών και της βιομηχανίας. Η ανάλυση της Επιτροπής επιβεβαιώνει τα πορίσματα του χάρτη πορείας για την ενέργεια με ορίζοντα το 2050, σύμφωνα με τα οποία οι τιμές των ορυκτών καυσίμων θα εξακολουθήσουν να αυξάνονται και να επηρεάζουν το κόστος της ενέργειας. Ειδικά όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, είναι πιθανό ότι το κόστος θα αυξάνεται μέχρι το 2020, λόγω της αύξησης του κόστους των ορυκτών καυσίμων σε συνδυασμό με τις απαραίτητες επενδύσεις στις υποδομές και την παραγωγική ικανότητα. Μετά το 2020 αναμένεται ότι το κόστος θα σταθεροποιηθεί και έπειτα θα παρουσιάσει πολύ μικρή μείωση, καθώς τα ορυκτά καύσιμα θα αντικαθίστανται από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ωστόσο, οι κεφαλαιουχικές δαπάνες σημειώνουν μικρή μόνο μείωση, ενώ οι φόροι ή οι τιμές που διαμορφώνονται από τους πλειστηριασμούς του ΣΕΔΕ αυξάνονται.

5. Συμπεράσματα: δράσεις για τη μείωση του κόστους της ενέργειας

Από την εξέταση των τάσεων των τιμών της ενέργειας από το 2008 και μετά, συνάγονται τα εξής βασικά συμπεράσματα:

Οι τιμές, και το σημαντικότερο, το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας εξακολούθησαν να αυξάνονται γενικά τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τη βιομηχανία, παρά τα μειούμενα ή σταθερά επίπεδα κατανάλωσης. Οι τιμές του φυσικού αερίου παρουσίασαν διακυμάνσεις, αλλά δεν αυξήθηκαν σε σημαντικό βαθμό κατά την περίοδο 2008-2012.

Αυτή η αύξηση των τιμών επηρεάζεται κυρίως από τις αυξήσεις των φόρων/εισφορών και του κόστους του δικτύου. Η εξέλιξη της συνιστώσας των τιμών που αφορά την ενέργεια ήταν άنيση. Στις χώρες με μεγάλο ποσοστό αιολικής και ηλιακής ενέργειας δέχτηκαν πίεση οι τιμές χοντρικής πώλησης σε σχέση με τις υπόλοιπες. Η πρόοδος που σημειώθηκε στη λειτουργία της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς θα έπρεπε να είχε θετικό αντίκτυπο, να διασφαλίσει δηλαδή τη σύγκλιση των τιμών χονδρικής πώλησης σε ολόκληρη την αγορά της Ευρώπης. Δεν ισχύει φυσικά το ίδιο για τις τιμές της λιανικής πώλησης, λόγω του ότι τα συστήματα διανομής των δικτύων, οι μη συντονισμένες εθνικές πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα, οι φόροι, οι εισφορές και η ρύθμιση των χρεώσεων των δικτύων διαφέρουν και συνεπάγονται κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς.

Οι τάσεις της ΕΕ συγκαλύπτουν τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των βιομηχανικών κλάδων. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει τις αδυναμίες της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς με τις μεγάλες διαφορές μεταξύ των πολιτικών των κρατών μελών όσον αφορά το κόστος του δικτύου και τους φόρους/τις εισφορές.

Τόσο όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια όσο και το φυσικό αέριο, αυξάνονται οι διαφορές των τιμών σε σχέση με τους εξωτερικούς ανταγωνιστές (με κυριότερες εξαιρέσεις την Ιαπωνία και την Κορέα). Η

απότομη μείωση των τιμών του φυσικού αερίου στις ΗΠΑ έρχεται σε αντίθεση με το σταθερό επίπεδο στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου.

Μέχρι στιγμής η ΕΕ έχει διατηρήσει την πρώτη θέση στις εξαγωγές ενεργοβόρων προϊόντων. Ωστόσο, οι προσπάθειες της ευρωπαϊκής βιομηχανίας να αντισταθμίσει το υψηλότερο κόστος της ενέργειας μέσω των σταθερών βελτιώσεων της ενεργειακής απόδοσης να ενταθούν, παρόλο ότι υπάρχουν όρια ως προς αυτό, καθώς και οι ανταγωνιστές βελτιώνουν την απόδοσή τους και οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις έχουν αποφασίσει να επενδύσουν στο εξωτερικό για να είναι πιο κοντά στις διευρυνόμενες αγορές.

Υπάρχει σοβαρή έλλειψη αξιόπιστων, συγκρίσιμων και επαληθεύσιμων στοιχείων σχετικά με ορισμένες πτυχές των τιμών και του κόστους, ιδίως όσον αφορά τους παράγοντες που επηρεάζουν το κόστος της μεταφοράς και της διανομής, τον ακριβή αντίκτυπο της ενέργειας στο κόστος στο επίπεδο των εγκαταστάσεων παραγωγής και τα επίπεδα της φορολόγησης και των επιδοτήσεων, ιδιαίτερα στον κλάδο της βιομηχανίας.

Με βάση τα παραπάνω η Επιτροπή φρονεί ότι επιβάλλεται να διατηρηθεί η δέσμευση για την **ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας** το 2014 και την περαιτέρω ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών. Χάρη στην απελευθέρωση της ενωσιακής αγοράς, οι καταναλωτές από τον χώρο της βιομηχανίας (και ιδιαίτερα οι ΜΜΕ) και οι οικιακοί καταναλωτές μπορούν ήδη να μειώσουν τον ενεργειακό τους λογαριασμό επιλέγοντας καλλίτερες τιμές μεταξύ αυτών που προσφέρει ο τωρινός τους προμηθευτής ή **στρεφόμενοι** σε φθηνότερους προμηθευτές ενέργειας, όπου υπάρχει επαρκής αριθμός προμηθευτών. Απαιτείται η καταβολή περαιτέρω προσπάθειών για την απελευθέρωση της αγοράς, την αύξηση των επενδύσεων και του ανταγωνισμού και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας που μπορεί να συντελέσει σε μειώσεις των τιμών. Ταυτόχρονα, η δυναμική τιμολόγηση και η τεχνολογία των ευφών μετρητών παραμένουν εκτός των δυνατοτήτων των περισσότερων νοικοκυριών της Ευρώπης. Το γεγονός αυτό περιορίζει τη δυνατότητα των καταναλωτών να ελέγξουν τον λογαριασμό ηλεκτρικής ενέργειας. Για την αντιμετώπιση των εν λόγω ζητημάτων, η Επιτροπή σκοπεύει να εκδώσει ανακοίνωση για τις αγορές λιανικής πριν από το καλοκαίρι του 2014.

Στις περιπτώσεις που οι τιμές των καυσίμων είναι *παγκόσμιες* (π.χ. για το πετρέλαιο και τον άνθρακα) και είναι δύσκολο να επηρεαστούν, οι ενωσιακές πολιτικές διαφοροποίησης του ενεργειακού εφοδιασμού και των οδών εφοδιασμού, οι διαπραγματεύσεις με τους κύριους ενεργειακούς εταίρους με ενιαία ευρωπαϊκή φωνή και η προώθηση της ενεργειακής απόδοσης σε διεθνές επίπεδο είναι στοιχεία που συμβάλλουν στην ενίσχυση της επιρροής της ΕΕ. Επιπλέον, η αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης συμβάλλει στη μείωση των δαπανών εισαγωγής ορυκτών καυσίμων.

Όσον αφορά τη συνιστώσα των τιμών που αφορά τις εισφορές και τους φόρους της ενεργειακής πολιτικής, η οποία σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση τα τελευταία χρόνια, είναι σημαντικό να υπάρξει προβληματισμός σχετικά με την αξία των μέτρων αυτών και να διασφαλιστεί **η εφαρμογή των πολιτικών που χρηματοδοτούνται από αυτά τα μέτρα με όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικό τρόπο ως προς το κόστος**. Συνεπώς, τα κράτη μέλη πρέπει να επανεξετάσουν τις διάφορες εθνικές πρακτικές τους και να εφαρμόζουν τις βέλτιστες πρακτικές, καθώς και τις κατευθύνσεις της Επιτροπής σχετικά με τις κρατικές παρεμβάσεις στον κλάδο της ενέργειας, με στόχο την ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών για τις τιμές της ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό καθώς και σε άλλους τομείς²³, έχει

²³

«Κατοχύρωση της ανταγωνιστικότητας» στο πλαίσιο όλων των πολιτικών της ΕΕ.

μεγάλη σημασία η αποτελεσματική ως προς το κόστος προσέγγιση της κλιματικής αλλαγής, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των πολιτικών ενεργειακής απόδοσης με ορίζοντα το 2030.

Η συνιστώσα των τιμών που αφορά το δίκτυο έχει σημειώσει αύξηση στα περισσότερα κράτη μέλη με μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των χωρών, ιδίως όσον αφορά το κόστος διανομής. Από το γεγονός αυτό προκύπτει ότι απαιτούνται και άλλες προσπάθειες για **τη σύγκριση του κόστους του δικτύου και των πρακτικών** για τη διασφάλιση της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της διανομής και των αγορών λιανικής μέσα από την ευρωπαϊκή εναρμόνιση των πρακτικών του δικτύου και κατά συνέπεια την μείωση της συνιστώσας των τιμών που αφορά το κόστος του δικτύου.

Για να διατηρήσουν το κόστος της ενέργειας υπό έλεγχο, τα νοικοκυριά και η βιομηχανία της Ευρώπης μπορούν να **βελτιώσουν την ενεργειακή τους απόδοση και να υιοθετήσουν την ανταπόκριση στη ζήτηση και άλλες νέες ενεργειακές τεχνολογίες και καινοτομίες** για την εξοικονόμηση ενέργειας και χρημάτων. Η συνεχιζόμενη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση καθιστά ακόμη σημαντικότερη σήμερα την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και/ή της ευπάθειας, δεδομένου ότι οι αυξήσεις του ενεργειακού κόστους πλήττουν περισσότερο τα φτωχά νοικοκυριά. Όσον αφορά τα νοικοκυριά, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι δημοσιονομικές μεταβιβάσεις παρέχουν προστασία, λαμβανομένου υπόψη ότι γενικά προστατεύονται καλύτερα οι ευάλωτοι καταναλωτές με μέτρα κοινωνικής πολιτικής (όπως είναι οι δημοσιονομικές μεταβιβάσεις) παρά με την τιμολόγηση της ενέργειας.

Όσον αφορά τη βιομηχανία, η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να καταβάλλει προσπάθειες για τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τις τιμές της ενέργειας. Ειδικότερα, οι ενεργειακές επιδοτήσεις για τις τοπικές βιομηχανίες και οι περιορισμοί των εξαγωγών που αφορούν τα ενεργειακά προϊόντα θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με τους διεθνείς εταίρους της, τόσο διμερώς όσο και σε επίπεδο ΠΟΕ. Τα μέτρα αυτά θα βοηθήσουν επίσης την ευρωπαϊκή βιομηχανία να βελτιώσει τη διεθνή της ανταγωνιστικότητα, παρά τις πρόσφατες αυξήσεις των σχετικών τιμών της ενέργειας στην Ευρώπη και το αυξανόμενο κόστος που συνεπάγονται οι απαραίτητες επενδύσεις. Στην περίπτωση που τα μέτρα αυτά είναι ανεπαρκή, **οι δημοσιονομικές μεταβιβάσεις, οι απαλλαγές και οι μειώσεις των φόρων και των εισφορών μπορούν να αποτελέσουν μέσο προστασίας ορισμένων βιομηχανικών καταναλωτών** από το υψηλότερο κόστος της ενέργειας, με την προϋπόθεση ότι συνάδουν με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και τους κανόνες για την εσωτερική ενεργειακή αγορά. Οι ισχύουσες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ καθιστούν δυνατή τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε ορισμένους ενεργοβόρους κλάδους για την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους των εκπομπών του ΣΕΔΕ. Επιπλέον, το προτεινόμενο κείμενο των αναθεωρημένων κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της ενέργειας και του περιβάλλοντος (που βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο στάδιο της δημόσιας διαβούλευσης) προβλέπει ότι τα κράτη μέλη ενδέχεται να θελήσουν να καλύψουν ένα μέρος του επιπλέον κόστος για την οικονομική στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας προκειμένου να διευκολυνθεί η συνολική χρηματοδότηση της στήριξης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και να αποφευχθούν οι διαρροές άνθρακα. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για τις ενεργοβόρες βιομηχανίες. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι εν λόγω επιδοτήσεις πρέπει να χρηματοδοτηθούν από άλλους καταναλωτές ή από τους φορολογούμενους. Τέτοια μέτρα εξάλλου περιορίζουν τα άμεσα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας, επειδή κατά κανόνα εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο και προκαλούν περαιτέρω στρεβλώσεις του ανταγωνισμού εντός της ενιαίας ενεργειακής αγοράς.

Η Ευρώπη πρέπει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του ενεργειακού μετασχηματισμού όσον αφορά το κόστος μέσω των τριμερών προσπαθειών που καταβάλλουν η ΕΕ, τα κράτη μέλη και τα νοικοκυριά καθώς και η βιομηχανία της Ευρώπης. Χάρη στα ευέλικτα ενεργειακά συστήματα, την ανταπόκριση

των καταναλωτών, τις ανταγωνιστικές αγορές και τα αποτελεσματικά ως προς το κόστος κρατικά μέσα, η Ευρώπη θα είναι καλύτερα εξοπλισμένη για να περιορίσει τις αυξήσεις των τιμών, να πραγματοποιήσει επενδύσεις και να ελαχιστοποιήσει την αύξηση του κόστους. Μπορεί συνεπώς να αποτελέσει πρακτικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο μπορεί να οικοδομηθεί μια ανταγωνιστική οικονομία στηριζόμενη σε ένα βιώσιμο και οικονομικά προσιτό ενεργειακό σύστημα.